

Primjeri kršenja ljudskih prava zavisnicima/ama od droga

1. Diskriminacija po osnovu zdravstvenog stanja (neplaćeno bolovanje usljed tretmana zavisnosti);

Zakon o radu, u članu 5 jasno propisuje zabranu diskriminacije, po svim osnovama. Zabranjena je neposredna i posredna diskriminacija lica koja traže zaposlenje, kao i zaposlenih, s obzirom na pol, rođenje, jezik, rasu, vjeru, boju kože, starost, trudnoću, **zdravstveno stanje**, odnosno invalidnost, nacionalnost, bračni status, porodične obaveze, seksualno opredjeljenje, političko ili drugo uvjerenje, socijalno porijeklo, imovno stanje, članstvo u političkim i sindikalnim organizacijama ili neko drugo lično svojstvo.

Zakon o zdravstvenom osiguranju propisuje da naknada zarade osiguraniku ne pripada u slučaju da je **sprječeno za rad prouzrokovano dejstvom alkohola ili psihoaktivnih supstanci**.

S obzirom na činjenicu da Crna Gora priznaje i formira politike droga prema definiciji Svjetske zdravstvene organizacije, po kojoj je **narkomanija okarakterisana kao bolest**, postavlja se pitanje **zašto se nekome ko je bolestan ne daje naknada za bolovanje**, tj. vrijeme koje je potrebno za tretman bolesti.

U ovakvoj situaciji imamo činjenje dvostruke štete: zavisnici/ce koji su u radnom odnosu se **teže odlučuju na liječenje**, jer to podrazumijeva ostajanje bez novčanih sredstava, dok sa druge strane imamo **lažne šifre pod kojima se zavode zavisnici/ce** kako ne bi ostali bez naknade dok su na bolovanju. Ovaj problem ima i dalje implikacije na formiranje Registra zavisnika/ca u Crnoj Gori, jer dobijamo **nerealnu sliku o broju korisnika droga na nacionalnom nivou**.

2. Neizvršavanje mjere obaveznog liječenja zatvorenika kojima je sud izrekao ovu mjeru;

Sud pri izricanju mjere obaveznog liječenja cijeni da je “svrha mjera bezbjednosti da se otklone stanja ili uslovi koji mogu biti od uticaja da učinilac ubuduće vrši krivična djela”(član 66 Krivični zakonik Crne Gore). Član 67, stav 3 glasi: “obavezno liječenje narkomana” i namijenjeno je osobama koje koriste psihoaktivne supstance, a počinio su krivičnog djela. Međutim, izricanje ove mjere, kao i njeno izvršenje nijesu mogući iz dva razloga:

1. U Specijalnoj bolnici u Kotoru je oformljena lista čekanja na Odjeljenju za liječenje “narkomana”. Ovo odjeljenje raspolaže sa 9 kreveta;
2. U Krivičnom zakoniku se navodi da se mjera obaveznog liječenja narkomana može vršiti I u ustanovi gdje osoba izdržava kaznu. Međutim, u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija ne postoji Specijalna bolnica koja bi tretirala ovu problematiku.

Takođe, Zakon propisuje da izvršenje mjere obaveznog liječenja ne bi trebalo da traje duže od tri godine. Naše mišljenje, a i mišljenje stručnog tima zaduženog za Monitoring rada ove ustanove je da bi se u ovoj bolnici pacijenti trebali zbrinjavati mjesec dana, što je sasvim dovoljno da se uspostavi apstinencija i da pacijent stekne početne uvide. Dalji tretman koji se bazira na punoj psihosocijalnoj rehabilitaciji bi se morao obavljati van institucije.

3. Nepostojanje Protokola o postupanju u slučajevima overdoza u zatvoru;

U Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, u posljednje tri godine, zabilježeno je nekoliko slučajeva smrti usljed prekomjerne upotrebe psihoaktivnih supstanci. Naša je preporuka da se što prije donese, u saradnji sa Ministarstvom zdravlja Crne Gore, Protokol o postupanju u slučajevima overdoza.

4. Liste čekanja na metadonsku terapiju i za liječenje u Dobroti;

Ne smije postojati lista čekanja na dobijanje zdravstvene zaštite, te da se zdravstvena zaštita ne sprovodi u razumnom roku.

5. Slučaj napada na grupu NA u Podgorici, obijanje, demoliranje prostorija i zastrašivanje vlasnika prostora;

Dana 08.05.2013.god.nepoznati počinioci, predstavljajući se kao inspektori policije, napali su tri člana grupe Anonimnih Narkomana (NA) i pretukli vlasnika prostora u kojem funkcionišu grupe NA. prostorije su demolirane i izmazane izmetom. Povodom ovog događaja, NVO 4 Life je uputila javno pismo ministru unutrašnjih poslova, gospodinu Raašku Konjeviću, zahtijevajući da javno osudi ovaj čin i svojom pozicijom utiče na urgentno rješavanje ovog slučaja. Tada smo naveli da su posebno značajna tri elementa vezana za ovaj događaj:

- Što su napadnute i zlostavljane osobe koje su pristale na liječenje od bolesti zavisnosti od droga i koje su u tom cilju i koristile ove prostorije, i o čijim rezultatima i uspješnosti u odvikavanju od droga mogu posvedočiti, kako članovi naše NVO, tako i predstavnici drugih organizacija i institucija koje se bave ovim problemom.
- Što je prebijen vlasnik prostorije koja je ustupljena na korištenju ovom udruženju, čija je jedina „krivica“ ta što je bio empatičan i bio rapoložen pomoći osobama koje trebaju pomoć.
- Što se ovaj vandalski čin desio neposredno pred proslavu Dana pobjede nad fašizmom, Dana Evrope, čije vrijednosti kao ideal pravde i slobode i naša država pokušava da slijedi.

Ovaj čin je potvrda, da se prema osobama zavisnim od droga stvara negativna klima koja se ispoljava kroz zaziranje, odbacivanje, obilježavanje i osudu, pa čak i kada se izliječe. Na taj način osoba zavisna od droga izrasta u morskog neprijatelja prema kome su sva represivna sredstva dozvoljena i opravdana, a pravo na posao, zasnivanje porodice, prijatelje zauvijek onemogućeni i zabranjeni. Takođe, ovo pokazuje da je zavisnicima od droga lakše izboriti se sa samom bolešću nego sa povratkom u društvo koje ih ne želi i koje ih se odreklo, društvo koje im ne želi dati novu šansu.

6. Kaznena politika za šverc droge je neujednačena

Podgoričanin Vladimir V. Nikač, optužen da je držao paketić heroina sa 0,08 grama, koji je prema navodima optužnice namijenio za dalju prodaju, osuđen je na dvije godine zatvora. Za mnogo veće količine, od 3-5kg kokaina, dileri su osuđivani tri godine.

Poznato je da sud cijeni pri izricanju kazne i ranija krivična djela počinioca, porodičnu i finansijsku situaciju, motive krivičnog djela i sl. Međutim, mišljenja smo da bi Apelacioni i Viši sud trebalo da ustanove bliže kriterijume za izricanje i makar približno ujednačavanje kaznene politike za šverc droge.

Takođe smo mišljenja da bi kazna trebalo da bude u potpunosti adekvatna konkretnom krivičnom djelu i njegovom izvršiocu. Individualizacija kazne pretpostavlja analizu ličnosti izvršioca krivičnog djela. Sudi se čovjeku, a ne djelu i zato je normalno i logično da se zna kome se sudi, kome treba izreći krivičnu sankciju. Zakon određuje osnovne okvire kažnjavanja za pojedina djela, ostavljajući sudu mogućnost da u

tim okvirima ostvaruje individualizaciju kazne i odredi onu koja je u potpunosti adekvatna konkretnom krivičnom djelu i njegovom učiniocu. Sud posebno mora voditi računa i o postizanju svrhe kažnjavanja.

7. Pružanje medicinske pomoći korisnicima droga inficiranim Hepatitisom C

Na početku 2013.god.korisnik droga S.R.posjekao je ruku i obratio se za medicinsku pomoć u Hitnu medicinsku službu. Kada ga je doktor pripremio za ušivanje, S.R.im je saopštio da je inficiran Hepatitisom C. Ljekar je odbio da ušije ranu i uputio pacijenta u Urgentni centar.

8. Postupanje policije pri vođenju istražnih radnji

Veliki broj klijenata NVO 4 Life-a bio je u sukobu sa zakonom, ujednom dijelu svog života. Na fokus grupi, održanoj 01.04.2014.god., na kojoj je jedno od pitanja bilo vezano za rad i postupanje policije, svi klijenti, njih 11, izjavilo je da je policija kršila osnovna ljudska prava prilikom privođenja i vođenja istrage. Jedan klijent NVO 4 Life, I.M., koji je trenutno, još uvijek na izdržavanju zatvorske kazne, obavijestio nas je da je pravosnažno osuđen za 129 krivičnih djela. Naveo je i statistiku da je prema podacima policije on prosječno činio po tri krivična djela dnevno, što je teoretski nemoguće.

Naime, i drugi klijenti koji su učestvovali u fokus grupi, izjavili su da su bili maltretirani, prebijani i tjerani da potpišu izjave u kojima priznaju određena krivična djela. U najvećem broju slučajeva su i potpisivali, samo da izađu iz pritvora i uzmu drogu, da ne trpe bolove. Tako je klijent I.M.kada su mu presude postale pravosnažne, osuđen na devet godina zatvorske kazne. Klijentu S.R., u toku saslušanja u policiji, 2006.god.usljed prebijanja ispala su dva zuba. Iako je prijavio slučaj, niko nije odgovarao.